

e-ISSN: 2630-6417

International Journal of
Social, Humanities and
Administrative Sciences
(JOSHAS JOURNAL)

Vol: 8 Issue: 58
Year: 2022 November
Pp: 1543-1551

Arrival
27 September 2022
Published
30 November 2022

Article ID
65997
Article Serial Number
07

DOI NUMBER
<http://dx.doi.org/10.29228/JOSHAS.65997>

How to Cite This Article
Özdemir, Ç. (2022).
"Ekspresyonist Resimde
Figüratif Anlayışlar ve
Duygusal Yansımaları: Edvard
Munch Örneği", Journal of
Social, Humanities and
Administrative Sciences,
8(58):1543-1551

International Journal of
Social, Humanities and
Administrative Sciences is
licensed under a Creative
Commons Attribution-
NonCommercial 4.0
International License.
This journal is an open
access, peer-reviewed
international journal.

Ekspresyonist Resimde Figüratif Anlayışlar ve Duygusal Yansımaları: Edvard Munch Örneği¹

Figurative Understandings and Emotional Reflections in Expressionist Painting: The Example of Edvard Munch

Çiğdem Özdemir

Dr. Öğr. Üyesi., Giresun Üniversitesi, Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu, Tasarım Bölümü, Giresun, Türkiye

ÖZET

Duygular, öteden beri sanatçıların kendilerini ifade etmede önemli bir unsur oluşturmaktadır. Duyguların aktarımında sanatçının önceliği kendi benliği ve öznel yapısı olduğunda, ekspresyonist resimden söz etmek mümkündür. Ekspresyonist resim; içsel durumun dışsal imgelerle alışlagelmiş normlardan uzak bir çeşit aktarımıdır. Yaşanılan hayatın kişide oluşturduğu psikolojik sorunlar ya da toplumsal sorunların kişiyi derinden etkilemesi gibi durumlar, duygusal reaksiyonlara yol açmakta ve bu durum sanatçının resminde ifade aracı olarak öne çıkmaktadır. Rengin ve biçimin aktarımı duygularla bütünleşmiş olduğundan bu durum bazen hüzünlü, bazen öfkeli bazen de isyankâr olabilmektedir. Dolayısıyla renk ve biçimin, anlatılmak istenene hizmet ettiği söylenebilir. Ekspresyonist sanatçılar, duygularını dile getirirken çeşitli ifade yollarına gitmiştir. Ekspresif figüratif resim bunlardan biridir. Sanatçılar, duygularını figürlere yüklediği ifadelerle öne çıkarmaktadırlar. Özellikle canlı figürler, duyguların aktarımında daha etkili olabilmektedirler. Yüz ve bedensel ifade bu etkiyi güçlendiren başlıca unsurlardandır. Ekspresif resimde figüratif anlayışla çalışan önemli sanatçılardan biri de Edvard Munch' tur. Onun resimlerinde birçok duygusal yansıma görmek mümkündür. Yaşadığı hayatın onda bıraktığı inişli çıkışlı durumlar, onu derinden etkilemiş bu durumda onun resimlerine çeşitli duygusal tepkilerle yansımıştır. Bu duygusal yansımaları saptamak amacıyla Edvard Munch'un figüratif resimlerindeki duygu çeşitlilikleri, eser analizi metodu ile incelenmiş, araştırma literatür taramasıyla da desteklenmiştir. Sonuçta Munch'un resimlerinde acı, üzüntü, keder, şaşkınlık, pişmanlık, utanç, endişe, korku, çaresizlik gibi negatif duygu çeşitlilikleri tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Edvard Munch, Ekspresyonist Resim, Figüratif Resim Anlayışı

ABSTRACT

Emotions have always been an important element for artists to express themselves. It is possible to talk about expressionist painting when the artist's priority in the transfer of emotions is his own self and subjective structure. Expressionist painting; It is a kind of transference of the internal state away from the usual norms with external images. Situations such as the psychological problems caused by the life lived in the person or the social problems affecting the person deeply cause emotional reactions and this situation stands out as a means of expression in the artist's painting. Since the transfer of color and form is integrated with emotions, this situation can sometimes be sad, sometimes angry and sometimes rebellious. Therefore, it can be said that color and form serve what is meant. Expressionist artists used various means of expression while expressing their feelings. Expressive figurative painting is one of them. Artists highlight their emotions with the expressions they attribute to the figures. Especially lively figures can be more effective in conveying emotions. Facial and bodily expression are the main elements that strengthen this effect. One of the important artists working with a figurative approach in expressive painting is Edvard Munch. It is possible to see many emotional reflections in his paintings. The ups and downs of the life he lived in affected him deeply, and in this case, he reflected on his paintings with various emotional reactions. In order to determine these emotional reflections, the variety of emotions in Edvard Munch's figurative paintings were examined by the artwork analysis method, and the research was supported by a literature review. As a result, negative emotion variations such as pain, sadness, grief, surprise, regret, shame, anxiety, fear and helplessness were identified in Munch's paintings.

Keywords: Edvard Munch, Expressionist Painting, Figurative Painting Approach

1. GİRİŞ

Duyguların dışavurumu, insanlığın varoluş sürecinden bu yana çeşitli yollarla aktarılmış, bu durum bazen duygusal rahatlama bazen sosyal bir iletişim görevi üstlenmiştir. Ekspresyonist resim anlayışı ile de bu süreç primitif dönemlerden günümüze kadar süregelmiştir. Ekspresyonist resim, içsel duygusal tepkilerin, dışsal olaylar karşısında yansıması olarak nitelendirilebilir. Sanatçı içindekini, alışlagelen düzenin aksine kendi hissiyatına göre aktarmaktadır. Bu durum sanatçıyı ve sanat eserini öznel kılmaktadır.

Ekspresyonizme göre sanatçı, dünyanın nesnel gerçekliğini değil, olayların ve nesnelerin ruhunda, kendinde uyandırdığı duyguları yani öznel gerçekliği ifade etmeye çalışır. Ekspresyonizm, güzelliğe dair geleneksel kabulleri çok az dikkate alan bir sanattır; etkileyici boyutta trajik olabileceği gibi bazen duygusal bazen de aşırı nevroitik olabilir (Read, 2020: 59).

¹ Bu çalışma "II. Uluslararası Teknoloji Bilimleri ve Tasarım Sempozyumu"nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

Duygularımızı ve heyecanlarımızı kendi içimizde bulacağımız için ekspresyonist ressamalar daima kendilerine kapanmış, kendilerini gözleyen insanlar olmuşlardır. Resimde duygu ve anlam aramak bu görüşün başlıca vasfıdır (Güvemli, 2009: 110).

Duygular, ekspresyonizmin başlıca yansıtmak istediği uğraş olduğundan resmin güzel sıfatından arınıp içsel gerçeğin bir aynası olmasını sağlamıştır. Ekspresyonistlerin acı, hüznü, isyan gibi duyguları yansıtmalarına neden olan unsurların başında I. Dünya Savaşı sonrası oluşan bunalımlı yaşam ortamı olmuştur. Savaşın insanlar üzerinde maddi ve manevi yıkımlar yaratması psikolojik sorunları da beraberinde getirmiştir. Depresyon bunların en genel anlamda ifadesi olarak nitelendirilebilir. Ekspresif resim ile sanatçı içsel yorgunluğunu, isyanını, acısını gözler önüne sermekte, onu görünür kılmaktadır. Bu durum da resim aracılığıyla bir tür psikolojik rahatlama sağlamaktadır.

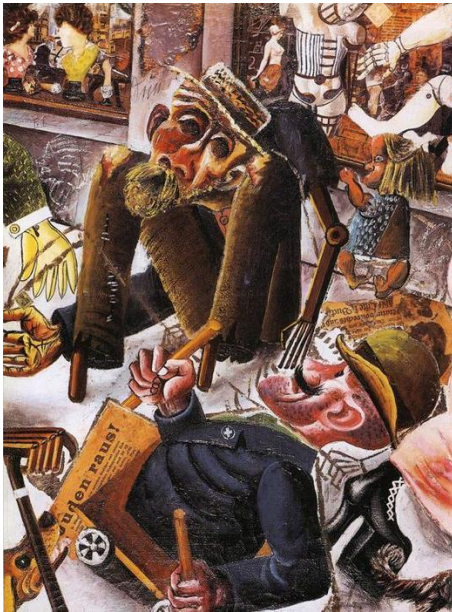
Psikolojik duygusal yansımaların figüratif resimlerle daha etkili bir şekilde ortaya çıktığı söylenebilir. Canlı bir varlıktan yansıyan duygusal tepkiler, o duygunun etkili anlatımını görünür kılmaktadır. Figüratif resimlerinde duygusal tepkilere yer veren sanatçılardan biri olan Munch, bu durumu yaşadığı psikolojik olaylar üzerinden ele almış ve yansıtmıştır. Hayatının çeşitli evrelerinde yaşamış olduğu sorunlar onun figüratif resimlerinde adeta bir ayna görevi üstlenmiştir.

Bu çalışma Munch'un çeşitli dönemlerinde yaptığı on figüratif resmin duygusal yansımalarını tespit etmek amacıyla eser analizi yoluyla incelenmiş ve sonucunda çeşitli negatif duygu durumları saptanmıştır. Eser analizi ile resmin eleştirisi yapılarak, resimde izleyicinin göremediği ya da görüp de anlayamadığı kavramlar, durumlar ön plana çıkarılmaktadır.

1.1. Ekspresyonist Resimde Figüratif Anlayışlar

Ekspresyonistler, insanların çektiği acıyı, sefaleti, vahşeti ve tutkuları öyle derinden hissetmişlerdir ki sanatta güzellik ve uyum üzerine direktmeyi dürüstlükten uzaklık olarak saymışlardır. Bu durumu Munch, bir acı çığlığının güzel olmayacağını, yaşamın yalnızca güzel yönlerini görmenin ikiye bölünmüş olacağını söyleyerek desteklemiştir (Gombrich, 2015: 564).

Ekspresyonist ressamalar, bu denli yoğun duygularla resimlerini oluştururken çeşitli anlatımlar kullanmışlardır. Ekspresif figüratif resim, bunların en çarpıcı örneklerindendir. İnsan figürü kullanımı eski çağlardan günümüze değin çeşitli anlatımlarla kullanılmıştır. Dolayısıyla insan figürü, resimde duygusal tepkilerin, ifadelerin yoğun olarak işlendiği bir dışavurum aracı olmuştur. Ekspresif resim anlayışıyla insan figürünü işleyen sanatçılar, duygularla duygusal tepkileri öne çıkarmış ve bunlara yükledikleri anlamlarla da acıyı, hüznü, öfkeyi, isyanı derinden hissettirebilmişlerdir. Duyguların, hareketlerin aktarım şekli, psikolojik etkisi gibi etkili anlatım yolları, resimleri güçlendirmiş; empati duygusuyla izleyeni içine çekmiştir denilebilir. Öyle ki ekspresif figüratif resim anlayışıyla eser veren başlıca sanatçılar arasında; Edvard Munch, Max Beckmann, Otto Dix, George Grosz, Ernst Ludwig Kirchner, Oscar Kokoschka, Otto Mueller, Emil Nolde, Egon Schiele, Karl Schmidt Rottluff, James Ensor örneklendirilebilir.

Görsel 1. Otto Dix, “Prag Caddesi”, (1920), tuval üzerine yağlıboya, 101x81 cm.

Otto Dix, sanatsal üslubunda dışavurumculuğun en uç noktalarından olan iğneleyici, şaşırtıcı, kışkırtıcı yaklaşımları benimsemiş resimlerinde işçiler, sokak kadınları, savaşta sakatlanmış askerleri konu edinmiştir. “Prag Caddesi” isimli eseri üzerinde “Çağdaşlarıma adanmıştır” yazısıyla savaş sırasında sakatlanıp daha sonra dışlanan iki askeri

betimlemiştir. Eserde, yaşayabilmek adına sakatlıklarına rağmen dilenmek zorunda kalan askerler tasvir edilmiştir. Askerlerin uzuvları vitrinlere, yerlere serpiştirilmiş hatta Dix, sağdaki vitrinlerde protezlerin arasına kendi portresini yerleştirmiştir (Wolf, 2005: 38). Figürlerdeki duygusal yansımalar bakıldığında ise üzüntü ve şaşkınlık duygularını yüzlerden ve bedensel deformasyonlardan görmek mümkündür.

Görsel 2. Max Beckmann, “Gece”, (1918), tuval üzerine yağlıboya, 133x154cm.

Max Beckmann, I. Dünya savaşının yıkıcı etkilerinden etkilenmiş ruhsal çöküntüyle beraber sanatsal üslubunda değişimler yaşamıştır. Çizgiselleşen figürler, kendinden geçmişçesine çarpıtılan duruşlar ve yüz hatları bunlardan başlıcalarıdır. 1918 Kasım devriminden sonraki şiddet ve kaosun egemen olduğu Almanya’daki siyasi cinayetlere gönderme yapan Görsel 2’de, küçük tavan arasında üç haydutun sadistçe eziyetine uğramış insanların tasviri yer almaktadır (Wolf, 2005: 30). Figürlerde yoğun bir şekilde acı ve öfke duygularının baskın olduğu görülmektedir.

Görsel 3. George Grosz, “Oskar Panizza’nın Anısına”, (1918), tuval üzerine yağlıboya, 140 cm x 110 cm.

George Grosz, sanat anlayışını politik amaçlar doğrultusunda ele almış, I. Dünya savaşı sırasında eserlerinde suç ve cinayet olayları, savaş, büyükşehir gibi konuları öne çıkarmıştır. “Oskar Panizza’nın Anısına” isimli eserinde; Grosz resmini şu cümleleriyle tanımlamaktadır: “Gece vakti tuhaf bir sokakta insanlıktan çıkmış figürlerden oluşan bir cehennem korteji birbirini ezerek ilerliyor; yüzlerinde alkol, frengi, veba izleri var...Bu protestoyu, aklını kaçırmış bir insanlığa karşı durmak için yaptım” (Wolf, 2005: 42). Maskeli yüzler gibi donuk ifadeler içeren figürlerde korku ve şaşkınlık gibi duygusal yansımalar görülmektedir.

Ekspresyonizmin asıl amacı sanatçının iç dünyasını çizgi ve renklerle yansıtmak olup bunu gerçekleştirirken de duyguları daha güçlü ifade etmek için deformasyona başvurmaktır. Bundan dolayıdır ki renkler doğal özelliklerinden kopartılabilir (Erden, 2016: 143).

Renkleri gelişigüzel kullanan ve rahatsız edici kompozisyon oluşturan ressam, göze hoş gelen ya da gerçek gibi görünen imgeler yaratma ile uğraşmamış, güçlü renkler ve dinamik kompozisyonlar aracılığıyla duyguları yakalamışlardır (Hodge, 2018: 100).

Dolayısıyla figüratif ekspresif anlayıştaki bu sanatçıların (Otto Dix, Max Beckmann, George Grosz) resimlerinde duygusal tepkileri yoğun ve çarpıcı olarak yansıtmaktadırlar.

2. BULGULAR

2.1. Edvard Munch'un Hayatı, Sanat Anlayışı ve Figüratif Eserleri

Ekspresyonizmin kurucularından Edvard Munch, 1863'te Norveç'in Loren kasabasında doğmuştur. Daha sonra Norveç'in başkenti Oslo'ya yerleşmiştir. Tüberküloz hastalığından beş yaşındayken annesini, dokuz yıl sonra da kız kardeşi Sophie'yi kaybetmiştir. Onların ölüm nedeniyle Munch'ta oluşan acı, umutsuzluk duygularına babasının büyük üzüntüsü ve dindar sertliği de eklenince bu, sağlık sorunlarına yol açmıştır. Büyürken sık sık hastalanmış, hastalıklı hayaller ve kâbuslar görmüş, yetişkin olduğunda ise depresyon ve zihinsel rahatsızlık nöbetleri çekmiştir. Bu durum O'nun sanatına yansımıştır. Onaltı yaşındayken mühendis olma planıyla Oslo Teknik Koleji'ne girmiş fakat 18 ay sonra oradan ayrılarak Kraliyet Çizim Okulu'na yazılmıştır.

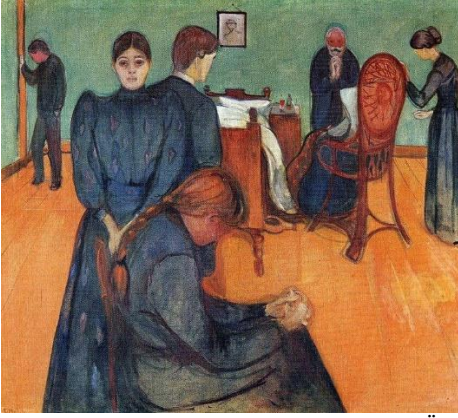
Munch'un resimlerinde hayallerin gerçek dışı görüntüsü, gerçeklerin ihtişamlı manzarasıyla karışmıştır. İnsan yaşamı Munch'un resimlerinde öncelikle psikolojik açıdan ele alınmıştır. Sanatçı bu yoldan gerçek simgeler yaratarak plastik sanat meselelerini ikinci plana itmiştir. Bu nedenle siyah beyaz gravürleri, renkli resimlerinden çok daha estetik, güçlü ve ifadelidir. Doğa, yalnızlık, korku, aşk, ölüm Munch'un yapıtlarında başlıca psikolojik temalardandır. 1890'dan itibaren yaptığı resimler, yaşamın, aşkın ve ölümün birleşiminden meydana gelmiştir. Renkler de bu birleşime hizmet eder durumda gerçeğe aykırıdır. Zamanla masalsı, korkunç kudretleri göstermekten vazgeçen sanatçı, Fovlara yaklaşan renkçiliğe ulaşmıştır. Son yıllarında yaptığı seri halindeki resimleri onu bu gizemli havadan kurtaramamıştır (Eroğlu, 2015: 157).

Sanat yaşamı boyunca binden fazla resim, dört binden fazla desen, pek çok fotoğraf, on binlerce baskı resim üreten, sayısız metin yazan Munch, 1944'te Oslo'da hayata gözlerini yummuştur. Eserleriyle yalnızca İskandinav sanatının değil, Alman dışavurumculuğunun da gelişiminde önemli katkıları olmuştur. Ayrıca eserlerinde güçlü duygusallık, ses, duyguların, hareketin aktarım şekli, dramatik duyarlılık, psikolojik derinlik gibi etkiler ön plana çıkmaktadır (Yüzgüller, 2021: 81).

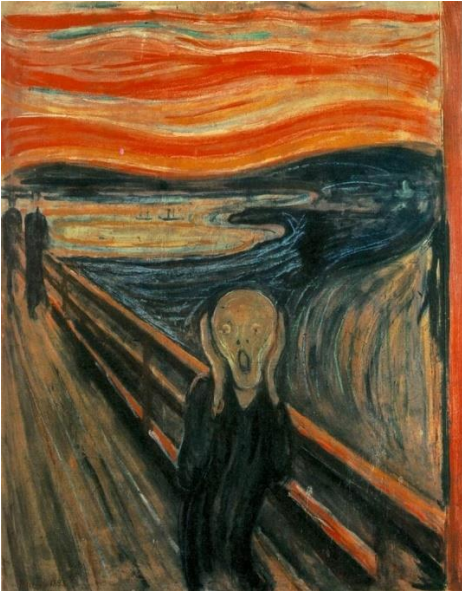
Görsel 4. Edvard Munch, “Karl Johan Caddesi'nde Akşam”, (1892), tuval üzerine yağlıboya, 84,5 x 121 cm.

Munch'un açık alan fobisini belirterek dışavurumcu renklerle yaptığı “Karl Johan Caddesi'nde Akşam” isimli eserinde Norveç' in Oslo şehrinde kaldırım kenarında yürüyen insanlar resmedilmiştir. Burjuva kıyafetleri içindeki kalabalığın kaygısı, endişesi her birinin yüzünden tek tek okunabilmektedir. Bu insanlar mensubu olduğu sınıfın kuralcı tutumlarına uymak ve bunun dışına çıkamamaktan dolayı kaygı melankoli içerisindeyler. Resimdeki kasvetli havayı az da olsa bozmaya çalışan diğer bir şey ise gökyüzünün rengi ve binalardaki pencerelerden yayılan parlak ışıklardır (URL 1). Figürlerdeki karanlık vurgunun aksine yüzlerdeki aydınlıkla endişe, korku ve şaşkınlık duyguları yansıtılmıştır.

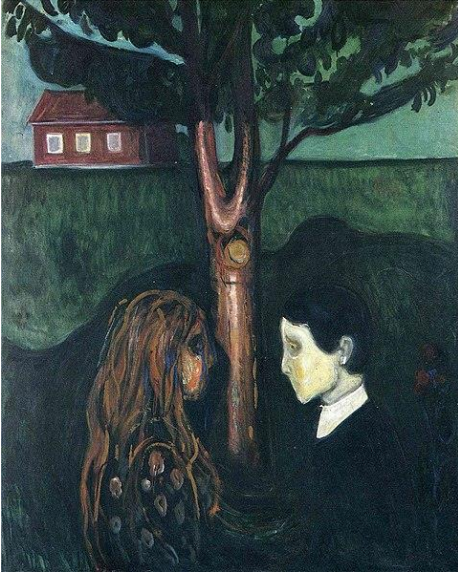
Görsel 5. Edvard Munch, “Hasta Odasında Ölüm”, (1893), tuval üzerine yağlıboya, 134 x 160 cm.

Ablası Sophie’nin ölüm anını anlattığı Görsel 5’te, Munch tüm aile bireylerini bir arada derin bir üzüntü içinde ifade etmiştir. Munch, Sophie’yi sırtı dönük sandalyede oturur vaziyette resmetmiş ve son anlarına dair; son kez yatağına doğrulup oturarak, yaşamayı çok sevdiğini ve beraber çok güzel anıları olduğunu dile getirerek sandalyesinde öldüğünü söylemiştir (Yüzgüller, 2021: 28). Kenetli eller, başı öne eğik figürler, resimde derin üzüntü ve çaresizliği ifade etmektedir.

Görsel 6. Edvard Munch, “Çığlık”, (1893), karton üzerine yağlıboya, tempera, pastel ve mum boya, 91x73,5 cm.

Endonezya’daki Krakatau Yanardağı’nın patlaması, tüm dünyayı etkileyen atmosferik olaylara yol açmıştır. Patlamanın etkisi o kadar büyük olmuştur ki bu durum Norveç’teki gökyüzünün bile günlerce kızıl kalmasına sebebiyet vermiştir. Munch, her zaman geçtiği köprünün üstünde gökyüzünün kızıla döndüğünü fark edince psikolojisinin derinden etkilendiğini ve gökyüzünün doğaya adeta çılgılık attığını söylemiştir. Yüzgüller (2021: 35), bu durumu Munch’un: “İki arkadaşla yolda yürüyordum; güneş battı, bir melankoli dalgasına kapıldım. Birden gökyüzü kıpkızıl bir renk aldı. Durup parmaklıklara yaslandım. Alev alev gökyüzü, mavi fiyordun ve şehrin üstünde kan ve kılıç gibi sarkıyordu. Arkadaşlarım yola devam etti; ben ise büyük bir endişeyle öylece duruyor ve doğada sonsuz bir çılgılık hissediyordum sanki.” Sözleriyle ifade ettiğini belirtmiştir. İki elinin arasına aldığı başıyla, gözlerdeki büyüme ve ağız ifadesiyle figür, büyük şok içerisinde şaşkınlığı anlatmaktadır.

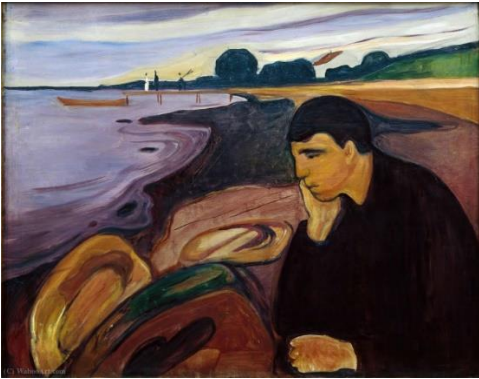
Görsel 7. Edvard Munch, “Göz Göze”, (1894), tuval üzerine yağlıboya, 136x110 cm.

Görsel 7’de, iki sevgili birbirinin gözlerinin içine bakarken betimlenmiş, çiftin yüzlerine dikkatle bakıldığında, yüzlerinin tam olmadığı, ağızlarının olmadığı, yüz hatlarının uçup gittiği ve hayaletlerinkine benzer olduğu dikkat çekmektedir. Arka planda, ortak idealde sakin ve sükûnet sembolü olan bir ev görülmektedir. Onları ayırmak için figürlerinin üzerinde asılı duran bir ağaç bulunmakta olup bu büyük ihtimalle hayatın bir engel olarak temsilidir (URL 2). Kadın figüründeki karanlık ve gizemli betimleme keder; erkek figürdeki aydınlık yüz ve sabit bakış korku duygusunu yansıtmaktadır.

Görsel 8. Edvard Munch, “Küller”, (1894), tuval üzerine yağlıboya, 120,5x141 cm.

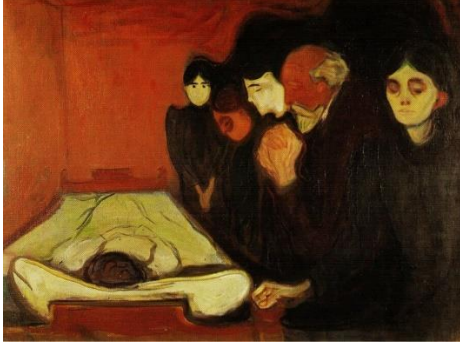
“Küller” isimli eser, ressamın evli bir kadınla, Mille Thaulow ile yaşadığı ilişkiye dair duyduğu tutkuyu ve pişmanlığı anlatmaktadır (Yüzgüller, 2021, 39). Öndeki erkek figürün (Edvard Munch) eli başının üstünde ve yüzü eğik vaziyette oluşu pişmanlık ve derin üzüntüyü anlatırken; kadın figürdeki (Mille Thaulow) aynı pişmanlık hissiyatı, iki elinin arasında başı yukarda ve gözleri sabit bir yere derin düşüncelerle bakarken ve saçlarındaki dağınıklık ile ifade edilmiştir.

Görsel 9. Edvard Munch, “Melankoli”, (1894), tuval üzerine yağlıboya, 81,5x100,5 cm.

Farklı isimlerle de anılan ve pek çok versiyonu olan “Melankoli” isimli eserde Munch, arkadaşı Nilssen’i anlatmıştır. Evli bir kadınla yasak aşk yaşayan Nilssen, yaşadığı bu suçluluk duygusu ile depresyona girmiş ve bu durum da iç dünyasına yansımıştır (Yüzgüller, 2021: 41).

Resimde Nilssen’in bedensel duruşundan, sabit bir yere bakışından ve kompozisyonundaki diğer elemanların helozonik tasvirinden melankoli durumu bütünüyle anlaşılmaktadır.

Görse 10. Edvard Munch, “Ölüm Döşeginde”, (1895), tuval üzerine yağlıboya, 60x80 cm.

Hastalandığı bir Noel arifesi gününde 13 yaşındayken günlüğüne, babasının ellerini birleştirip yatağının yanında diz çökerek kendisine dua ettiğini, yatağının etrafındaki herkesin ağladığını yazmıştır. İyileştikten birkaç yıl sonra da “Ölüm Döşeginde” isimli resmi yapmıştır (URL 3). Kendi ölümünü anlattığı bu resimde, etrafındaki insanları yüzlerindeki ifadelerle ve bedensel duruşlarıyla kederli, üzgün ve acılı bir şekilde betimlemiştir.

Görse 11. Edvard Munch, “Kalıtım”, (1897), tuval üzerine yağlıboya, 141x120 cm.

Kalıtım isimli resimde Munch, ağlayan kadını kucığında çıplak bir çocukla resmetmiştir. Küçük çocuğun vücudu anormal derecede büyük bir kafa, ince uzuvlar ve göğsünde kırmızı kızarıklıklarla tasvir edilmiştir. Kadının elbisesinin üzerindeki desen, ölümün sembolü olan düşen yaprakları temsil etmektedir (URL 4). Ölüm temasının işlendiği ve hüznün duygusunun hâkim olduğu “Kalıtım” isimli resim, aynı zamanda yas ve matemi de betimlemiştir.

Görse 12. Edvard Munch, “Kıskançlık”, (1907), tuval üzerine yağlıboya, 76x98 cm.

Kıskançlık temasına sık sık göndermede bulunan Munch’un “Kıskançlık” isimli resmi, Eva Mudocci ve Bella Edwards’la olan yasak bir aşk üçgenini anlatmaktadır (Yüzgüller, 2021: 69). Duygusal açıdan her üç figürün de

yansıması farklıdır. Kıskançlık, utanç ve düşünceli ifade takınan figürler, kompozisyonda kullanılan renk ve fırça vuruşlarıyla da kaos durumunu barındırmaktadır.

Görsel 13. Edvard Munch, “Saat ve Yatak Arasında Otoportre”, (1943), tuval üzerine yağlıboya, 120x149 cm.

Görsel 13, Munch’un son büyük eserlerinden biridir. Kendisini mutsuz, yaşlanan yaşlı bir adam olarak tasvir etmiştir. Arkasında ışık ve geçmiş resimlerle dolu aydınlık bir oda bulunmaktadır. Şimdiki benliğini bir saat ile bir yatak arasına yerleştirmiş, zamanın kaçınılmaz geçişini ve sonunda son kez yatacağı yeri tasvir etmiştir (URL 5). Figürün sabit bir yerde duruşundan ve sabit bir noktaya bakışından derin düşünceler içinde olduğu anlaşılmaktadır.

3. SONUÇ

Ekspresyonizm, içsel duyguları ifade etmede, bir kurala bağlı olmak zorunda kalmadığı için oldukça özgür ve öznel bir tavır içermektedir. Yaşanmışlıklar bu ifade tarzını güçlendiren en soyut elemanlardır. Yaşantılar ne denli yoğun duygular içeriyorsa bunun resme yansıması da o denli şiddetli olmaktadır. Savaşlar, ekonomik durum, toplumsal kargaşa gibi toplumu derinden etkileyen unsurların etkileri yıkıcı olduğundan, bu durum ekspresif resim sanatının etkin olmasını sağlamıştır. İnsan figürü, duyguların şiddetini ifade etmede en etkili öğelerden biri olduğundan, ekspresyonistlerin başlıca uğraş alanlarından biri haline gelmiştir. Edvard Munch, ekspresif figüratif resim anlayışıyla, yaşadığı dönemdeki sıkıntıları, yaşamı boyunca onu etkileyen sağlık sorunlarını, ailevi meselelerini, sosyal yaşamındaki çalkantıları kısacası hayatının en sarsıcı yönlerini dışa vurmuştur. Sanatında insan figürünü çarpıcı bir şekilde ele alan Munch, gerek fırça vuruşlarıyla gerekse onlara yüklediği anlamlarla çağının öncülerinden olmuş ve kendinden sonra gelenleri de etkilemiştir. Bu çalışmada Munch’un çeşitli dönemlerinde yaptığı on figüratif eser değerlendirilmiş, bu eserlerde çoğunlukla negatif duygu durumlarını barındıran duygusal yansımalar tespit edilmiştir. Üzüntü, korku, keder, çaresizlik bunların başlıca dikkat çekenlerindendir. İnsanın gerek bireysel sorunları gerekse de toplumsal sorunları, onu etkilemekte bu durum da kişide depresif, melankolik gibi durumlara yol açabilmektedir. Sonuç olarak Munch’un resimlerindeki negatif duygu durumu çeşitliliğinin, onun yaşamındaki duygusal iniş çıkışların bir çeşit göstergesi olduğu söylenebilir.

KAYNAKÇA

1. Erden, E. O. (2016). “Modern Sanatın Kısa Tarihi”. İstanbul: Hayalperest.
2. Eroğlu, Ö. (2015). “Modern Sanat”. İstanbul: Tekhne.
3. Gombrich, E. H. (2015). “Sanatın Öyküsü” (Çev. E. Erduran ve Ö. Erduran). İstanbul: Remzi.
4. Güvemli, Z. (2009). “Sanat Tarihi”. İstanbul: Varlık.
5. Hodge, S. (2018). “Sanat” (Çev. M. Üstünipek). İstanbul: İnkılâp.
6. Read, H. (2020). “Modern Sanatın Felsefesi”. (Çev. E. Kök ve H. Orgun). İstanbul: Hayalperest.
7. Wolf, N. (2005). “Dışavurumculuk (Ekspresyonizm)”. U. Grosenick (Ed.), Metafizik Alman Köftesi İçinde (s. 6-25). İstanbul: Remzi.
8. Yüzgüller, S. (Ed.). (2021). “Sanatın Büyük Ustaları 17, Van Edvard Munch”. İstanbul: Hayalperest.

İNTERNET KAYNAKÇASI

Görsel 1. [https://en.artsdot.com/@/8LT3BM-Otto-Dix-Prager-Stra%C3%9Fe-\(Prague-Street\)](https://en.artsdot.com/@/8LT3BM-Otto-Dix-Prager-Stra%C3%9Fe-(Prague-Street)) Erişim Tarihi: 02.09.2022

Görsel 2. <https://www.wikiart.org/en/max-beckmann/night-1918> Erişim Tarihi: 02.09.2022

Görsel3. [https://en.wikipedia.org/wiki/The_Funeral_\(Grosz\)#/media/File:Grosz_Widmung_an_Oskar_Panizza.jpg](https://en.wikipedia.org/wiki/The_Funeral_(Grosz)#/media/File:Grosz_Widmung_an_Oskar_Panizza.jpg) Erişim Tarihi: 02.09.2022

Görsel 4. <https://www.edvardmunch.org/evening-on-karl-johan-street.jsp> Erişim Tarihi: 04.09.2022

Görsel 5. <https://www.edvardmunch.org/death-in-the-sickroom.jsp> Erişim Tarihi: 04.09.2022

Görsel6.

[https://tr.wikipedia.org/wiki/%C3%87%C4%B1%C4%9Fl%C4%B1k_\(tablo\)#/media/Dosya:The_Scream.jpg](https://tr.wikipedia.org/wiki/%C3%87%C4%B1%C4%9Fl%C4%B1k_(tablo)#/media/Dosya:The_Scream.jpg) Erişim Tarihi: 04.09.2022

Görsel 7. https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Edvard_Munch_-_Eye_in_Eye.jpg Erişim Tarihi: 07.09.2022

Görsel 8. <https://www.edvardmunch.org/ashes.jsp> Erişim Tarihi: 01.09.2022

Görsel9.

<https://wikioo.org/tr/paintings.php?refarticle=8XXU3N&titlepainting=Melancholy&artistname=Edvard%20Munch> Erişim Tarihi: 01.09.2022

Görsel 10. <https://www.edvardmunch.org/by-the-death-bed.jsp> Erişim Tarihi: 01.09.2022

Görsel 11. <https://www.e-skop.com/skopbulten/simgelerin-alacakaranligi-klinger-munch-ve-ensorda-tekinsizlik/6038>

Görsel12. https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Edvard_Munch_-_Jealousy_-_Google_Art_Project.jpg Erişim Tarihi: 04.09.2022

Görsel13. <https://www.pivada.com/en/edvard-munch-self-portrait-between-the-clock-and-the-bed-1940-1943> Erişim Tarihi: 04.09.2022

URL 1. <https://www.loveinartsz.com/karl-johan-da-aksam-edward-munch-1892/> Erişim Tarihi: 07.09.2022

URL 2. <https://endemika.online/2020/03/30/edvard-munch-eye-in-eye/> Erişim Tarihi: 01.09.2022

URL 3. <https://www.edvardmunch.org/by-the-death-bed.jsp> Erişim Tarihi: 01.09.2022

URL 4. <https://www.mukavemet.org/bulasici-cocuk-hastaliklarinin-ve-asinin-tuvallerdeki-temsili/> Erişim Tarihi: 01.09.2022

URL 5. https://en.wikipedia.org/wiki/Self-Portrait,_Between_the_Clock_and_the_Bed Erişim Tarihi: 04.09.2022